

සමුහය

MUSESBOOKS®
අතිල ශාස්ත්‍රීය දිසානායක

MUSESBOOKS

පළමු කතාංගය

හඳවන, මරණය සහ
කාන්තාව

MUSESBOOKS®

www.musesbooks.com | Your Online Bookstore

පළමුවැනි පරිච්ඡේදය

මුහුදු රළ පිසදා හමා එන සුළං රැල්ලෙහි වූයේ ලවණ මිශ්‍රිත කර්කශ බවකි. නමුත් මධ්‍යධරණී මුහුදේදී මෙන් නොව, ඉන්දියන් සාගරයේ දීය රළ හරහා හමා එන සුළඟෙහි වූයේ සිසිල් බවක් යැයි ඔහුට හැඟුණේ ස්වකීය මාතෘභූමියට සමීපවීම නිසා උපන් ඓත්‍යිය සිතුවිල්ලකින්ද නැතිනම් දේශගුණික තත්ත්වය සත්‍ය ලෙසම එයාකාර වූ නිසාද යැයි දන්නේ ඔහුම පමණකි.

සූර්යයා වන්ද්‍රවංකයෙන් එබිකම් කළා වූ හිමිදිරි උදෑසන හෙතෙම නැව් තට්ටුව මතට නැඟුණේ පුරා වසර ත්‍රිත්වයකට පසු දක්නට ලැබෙන මාතෘ භූමියේ නොකැළැල් සුපිරිසිදු ආස්වාදය හදවතින්ම ධාරණය කරගැනීමේ ආශාව ඇතිවය. සූර්ය රැස් කදම්බ නමෝ විත්තියෙන් නැව් බඳ සිප ගන්නට තනනා එම මොහොතේ නැව් බඳ මත වූයේ කලබලයකි.

නින්දෙන් පිබිදුණු සේලරුවෝ කුහුඹුවන් රැළක් යමෙකු විසින් විසිරුවා හරින ලද්දා සේ නැව් බඳ මත රාජකාරි කටයුතු සඳහා යුහුසුලු වෙමින් සිටියෝය. ගොඩබැසීමට පෙර දින රාත්‍රිය සමරනු වස්, ඉකුත් රාත්‍රියේ නැව් තට්ටුව මත වූ සාදය හේතුකොටගෙන පිරිසිදු කිරීමේ කාර්යයේ නියුතු වූ සේලරුවන් හට වැඩ අධික වී තිබුණා යැයි ඔහුට පෙනුණි.

අවසන් රාත්‍රී හෝජන සංග්‍රහය බොහෝ මගී නෞකාවන්හි සිරිතක්ය. නෞකාවේ කපිතාන්වරයා සහ ඔහුගේ නිලධාරීහු අතළොස්සක් මගීන් සමඟ රාත්‍රී සාදයකට එකතු වෙන්නේ නැව් තට්ටුව මතදීය. මධු පානයෙන්ද, රසමසවුළු අනුභවයෙන්ද ප්‍රීතිවන්තා වූ ඔවුහු ඇතැම් විට නැව් තට්ටුව මතම නින්දට වැටෙන්නෝය. එලෙස නින්දට වත් මගීන් පිබිදෙන්නේ පළමු උදා හිරු කිරණින් නෞකාව සුද්ධ පවිත්‍ර කිරීම අරඹන්නා වූ සේලරුවන්ගේ ඉල්ලීමෙනි. එය මෙම 'රාජකීය ඉසබෙලා' නම් වූ නෞකාවේද සිරිතක් විය.

නැව් තට්ටුව මත හෝස් පයිප්ප රැගත් සේලරුවන් ‘හෝ’ ගා ජලය මුදා හරින ශබ්දය මුහුදු සුළඟ ගෙනෙන ‘හෝ’ ශබ්දය සමඟ මුසුව ඔහු වෙත ගෙන ආවේ අමුතුම සංගීතයකි. කුඩා කල පටන් සංගීතයට ලොල් වූ හෙතෙම පරිසරයේ කුමන ශබ්දයක් වුවද සංගීතයක් ලෙස රස විඳින්නට උගත්තේ කුඩා කල දෙමාපියන් සමඟ දෙනියායේ මිත්තණිය හමුවන්නට යන වකවානුවේදීය. මිත්තණියගේ අභාවයත් සමඟ එකී ගමන නතර වූ බව හෙතෙම සිහි කළේ ශෝකයෙනි.

නැව් තට්ටුව මත නිදා සිටි අයෙකු තමා පිබිදූ සේලරුවාට අමනාපය මුසු හඬින් මුමුනමින්, නැවේ පහළට බසින කොටස දක්වා වෙර් මතින් ඇවිද යනු හේ දැක ගත්තේය. ඒ සමඟ ඔහුට සිහි වූයේ ලන්ඩනයේ සිය සගයෙකු තමා සමඟ කියූ යමකි.

“මේ ලෝකය හැමදාමත් එකම තැන පල් වෙන්නට හේතුව අපි අදහන මේ සමාජ පරතරය. දුප්පතා පොහොසතා යැයි බෙදා වෙන් කිරීම... අප, මිනිසෙක්ව මැනිය යුත්තේ ඔහු කරන රස්සාවේ තරාතිරම මත නොව, ඔහුගේ හැකියාවන් සහ අධ්‍යාත්මික ශක්තිය මතයි. අන්න එය වටහාගත්ත දිනක මේ ලෝකේ සමානාත්මතාවය ඇතිවේවි. අන්න එදාට මේ ලෝකය මීට වඩා සුන්දර වේවි මා මිත්‍රයා...”

‘අල්ලු රාජු’ නම් වූ එම මිත්‍රයා අමුතු ගති පැවතුම් තිබූ ඉන්දියානු ජාතිකයෙකි. හෙතෙම පොත්පත් කියවීමෙහි රුසියෙකු වූ අතර, තමාවද පොත් ලෝලියකු බවට පත් කළේ රාජු බව ඔහු සිහි කළේ කෘතඥතාවයකිනි. සමාජ සමානාත්මතාවය පිළිබඳ ගැඹුරු ආකල්පයක් දැරූ රාජු වනාහි ඉන්දීය නිදහස් සටනේ පුරෝගාමී පැළැන්තියක පුරුකක් බව හෙතෙම දැන සිටියේය. එංගලන්තයේදී ඔවුහු මුහුණ දුන් ආකල්පවාදී අරගලයට මුල්වූයේද රාජුගේ සමාගමය විය හැකි බවට වූ බොහෝ දෙනෙකුගේ මතය, හෙතෙම මන්දස්මිතයක් මුවගට නඟා සිහි කළේය. එකී ප්‍රකාශයේ වරදක් කිව නොහැකිය.

හෝස් පයිප්පයෙන් විඳිනු ලැබූ ජල ධාරාවක් තම දෙපා තෙමන්නට වූයෙන් ඔහු එය නිකුත් වූ දිශාව දෙස බැලුවේය. සේලරුවා බැහැපත් ලීලාවෙන් තමා දෙස බලා සිටිනවා දුටු හෙතෙම මඳ සිනාවක් පා නැවේ ඇණිය මතට නැග ගත්තෙන්

සේලරුවා නැවතත් තම කාර්යයෙහි අඛණ්ඩව නියැලෙන්නට වූයේ තමාට සිනාවකින් සංග්‍රහ කළ වංශවතාට කෘතඥතා පූර්වක සිනාවක් පාමිනි.

ඇණිය මතට පය තිබූ සැණෙකින් උදා හිරු කිරණින් එළිය වූ මාතෘ ධරණිතලය විද්‍යමාන වන්නට වූයේ ඔහු ඇණියට පය තබන තුරු බලා සිටියාක් මෙනි. කෙමෙන් කෙමෙන් මතුව එන, තේ ඉපදෙන කඳුයායේ ප්‍රභා රශ්මිය, මිදුම් සඵ අතරින් සූර්ය නමස්කාරය උදෙසා එබී බලමින් තිබුණි. හරිත පැහැ කඳුවැටිය වටා කඩින් කඩ එතුණා වූ සුදු සේදවත් මිහිදුම් සඵ කඳුකරයේ නිරුවත ආවරිත කරන්නට සැරසුණද කාන්තාවගේ සොබා කාන්තිය ඉස්මතු වන්නේ ඇය නිරුවත් වූ කල්හි මෙන්, කඳු ලතාවෝද මිහිදුම් සඵ උනා දැමූ විට තොමෝ සුන්දර වන්නේ යැයි සනාථ කරමින් මඳින් මඳ නිරුවත් වෙමින් ස්වකීය හරිත පැහැ වර්මය ඔහු වෙත පාමින් උන්නෝය.

කෙමෙන් කෙමෙන් එකී කඳු පෙළ අතරින් විරාජමානව එබුණා වූ 'සමනළ ගිර' දුටු කල්හි ඔහුගේ ළය, ස්වකීය මාතෘ භූමිය කෙරෙහි උපන් මහත් වූ ආඩම්බරයකින් පිරී ගියේය. 'ඇඩම්ස් ජික්... ඇඩම්ස් ජික්' යැයි පවසමින්, වෙරමතින් යුත් සුදු ජාතිකයෝ දෙදෙනෙක්ද ඇණිය මතට පැමිණියෝය. හෙතෙම ඔවුහු දෙස බැලූවේ ප්‍රමිඛාගත් ස්වකීය ආඩම්බර මහිමයෙනි. නමුත් සුදු ජාතිකයෝ ඔහු කෙරෙහි සැලකිල්ලක් නොදක්වා සමනළ ගිර දෙස බලා සිටියේ තවමත් පහව නොගියා වූ වෙරි මතිනි. 'ගෙරි සුද්දෝ' යැයි චිත්තාභ්‍යන්තරයෙන් හඬක් නැගෙද්දී ඔවුන්ව නොසලකා හැරි හෙතෙම නැවතත් ඇත දිස්වන දර්ශනයට නෙත් යොමු කළේය.

ඔහු මීට තුන් අවුරුද්දකට පෙර කොළඹ වරායෙන් නැව් නැගී කල්හි 'සුද්දා' නම් වූ මහා විශ්වකර්ම මානවයා දෙස බැලූවේ අප්‍රමාණ භක්තෘදරයකිනි. සිහලෙකුට කළ හැකි යැයි නොසිතුවා වූ විස්මයජනක කාර්යයන් කළා වූ සුද්දා ලංකාවේ ඇති කළේ දැස් මව්න කරනා සංස්කෘතියක් වූ අතර, ඔහු ඇතුළු සමස්ත ලාංකේය තරුණ පරපුර මෙන්ම රඳල පැළැන්නියේ වැඩිහිටියෝද සුද්දාගේ මායාවේ ගිලුණෝ වූහ. නමුත් එංගලන්තයට ගොඩ බැස තුන් අවුරුද්දක් ගිය කල්හි දැස අන්ධ කරමින් එහි තිබුණා වූ තිමිර පට කෙමෙන් දියව යන්නට වූ අතර, නැවත මවුබිමට සපැමිණෙන මේ මොහොතේ ඔහු සිටියේ සුද්දා යනු දේවත්වයෙහි ලා සැලකිය යුතු

අයෙකු නොව, කපටි කෙරාටික මනුස්සයෙකි යන ප්‍රඥාව පහළවය. යටත්විජිතවාදී ආකල්පයෙන් යුක්තව සිටි තමාගේ මනස නව මාවතක් ඔස්සේ මෙහෙයවන ලද්දේ රාජ්‍යයේ ආභාසයෙන් හඳුනාගත් ඉන්ද්‍රිය නිදහස් සටන් අරගලය විය හැකි බව ඔහුට සිහිවිණි. නමුත් ඔහු සුදු ජාතිකයන් දෙදෙනාට මුවින් කිසිවක් නොපවසා, සුමුදු සිනාවක් පා ඉවත බලාගත්තේ සුද්දා සමග ජීවත් විය යුතු ආකාරයද උගෙන තිබුණු බැවින්ය.

නෞකාව කෙමෙන් කොළඹ වරායට සමීප වන්නට වූයෙන් විරාජමානව පෙනුණා වූ කඳු රාජයෝ වෙරළෙහි වූ පොල් රැජිපාව තුළ ක්‍රමයෙන් ගිලී යන්නට වූහ. අති සශ්‍රීකව වැඩි තිබුණා වූ ශ්වේත වර්ණ වෙරළ තීරය දිගේ අනන්තය තෙක් විහිදුණා වූ පොල් රැජිපාව බලා සිටියේ අප්‍රමාණ සහෘදත්වයකින් ඔවුන්ව පිළිගන්නට සූදානම් වූවාක් මෙනි. තම මාතෘ භූමියේ සශ්‍රීකත්වය දැක ගත්තෙන් නැවතත් ඔහු සිත පිරි ගියේ අප්‍රමාණ ආඩම්බරයකිනි. නැව් ඇණිය[®] මතට ඔහුගේ ගමන් සගයා පිවිසියේ එම මොහොතේදීය.

“අපි ඇවිත්ද?” යි හෙතෙම විමසුවේ බමණ මත මුසු වූ හඬකිනි. “තාමත් කරකැවිල්ල වගේ නෙවෙද?”

“වරායට ආවා. බලාපත් අපේ රටේ ලස්සන.” ඔහු කීවේ පෙර අවදි වූ අභිමානය පෙරදැරිවයි. “මේ තරම් සෞන්දර්යයක් අර සුවස් ඒඩින් පහුකරගෙන ආපු අතරමග තිබුණාද? ඒවා තනිකර වියැළිව්ව කාන්තාර නොවැ.” හෙතෙම ඇසීය.

“සෞන්දර්යයනුත් අනුනයි... දුගී බවෙනුත් අනුනයි...” යැයි මිතුරා කීවේ ඇත අවකාශය දෙසට තෙත් යොමමින්නය. “ලන්ඩන්වල තිබුණ දියුණුව කෝ? සුද්දා හිටියේ නැතිනම් මේ ටිකවත් නැ...”

හෙතෙම සිය මිතුරාට කිසි පිළිතුරක් නොදුන්නේය. දියුණුව යනු භෞතිකත්වයම පමණක් නොවන බව වටහාගත හැක්කේ අල්ප ප්‍රමාණයකට පමණි. නමුත් මිත්‍රයාගේ අවසන් ප්‍රකාශය නැවතත් ඔහුගේ සිතේ කැරලි ගසන්නට වූයේ කොළඹ වරායේ දියකඩනයට සේන්ද්‍ර වූ පසුය.

ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1875 දී ඔහු කුඩා දරුවෙකු කල චේල්ස්හි කුමාරයා අතින් දියකඩනයට මුල්ගල තැබුවා වූ අති උත්කර්ෂවත් උලෙළ ඔහුට දැනුදු සිහිවේ. රදල පිරිස්හි සහභාගිත්වයෙන් කෙරුණා වූ එම උලෙළට සිය පවුලටද ආරාධනා ලැබී තිබුණ බව හෙතෙම සිහි

කළේ ගර්වයෙනි. ශ්‍රීමත් ජෝන් කුඩගේ අධීක්ෂණය යටතේ සෑදුණා වූ දියකඩනය අද වන විට අඩි හාරදහසක පමණ දිගකින්ද අක්කර පන්සියයක පමණ ධාරිතාවයකින්ද යුතු බව ඔහුට අසන්නට ලැබී තිබුණි.

ඉන්දියන් සාගරයේ ඇති කාර්යබහුලම වරායක් වූ කොළඹ වරායේ ඇති කලබලකාරීත්වය දියකඩනය හරහා ඊට සේන්ද්‍ර වද්දී ඔහුට දැනෙන්නට විය. පෙර නොවූ විරූ අයුරින් ලක් ධරණීතලයද ක්‍රමයෙන් කුඩා බ්‍රිතාන්‍යයක් බවට හැරෙමින් තිබුණ බවක් ඔහුට හැඟෙන්නට විය. වරායට ප්‍රවිෂ්ඨ වන කල්හි, නැව පසුකර යන හුදෙකලා පෙනුමැති රුවල් ඔරු ඔහුට ලාංකේය ආභාසය තවමත් රැඳී ඇති බවක් හඟවයි. විශාල ලී කඳවල් හාරා මතුපිට සමතලා කොට සකස්කර තිබූ ඔරුව එයට ඇඳුණු කොල්ලුවක් මගින් ජල තලය මත සමබර කරමින් තිබුණි. මසුන් මරන්නෝ ඔරුවල නැඟී දියඹ කරා යන්නෝය. මෙතරම් ඔරු ප්‍රමාණයක් කොළඹ වරාය පරිශ්‍රයේ ඇත්තේ එබැවිනි. භාණ්ඩ නැව්වලින් ගෙන ආ භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය කරනා බත්තලමීද, දියකඩනයෙහි නැව් පතුල ගුද්ධ කරනා කොටසේ නවතා ඇති විසල් රුවල් නොකාද එහා මෙහා යනනා කුඩා බෝට්ටුද, ගල්අඟුරු පටවා ගනු රිසින් වරායේ ජැටිය කෙළවර රඳවා ඇති විසල් නොකාද කොළඹ වරායේ කාර්යබහුලත්වය මැනවින් පිළිබිඹු කරන ලදි.

ඔහු එදෙස බලා සිටින කල්හි මිත්‍රයා ඔහුගේ සිත තුළ වූ කැරැල්ලට ජවයක් සපයන ලද්දේ "සුද්දා හදපු තොට... බලාපන්කෝ දියුණුව... කලබලය..." යැයි පවසමිනි. එයට කිසිවක් නොකී හෙතෙම ඔවුන් සිටි නැව පසුකර යන රුවල් ඔරුවක සිටි, අවිවට පිළිස්සීමෙන් සම කළු පැහැ වූ මිනිසුන් දෙදෙනා දෙස බැලීය. ඔවුහු දියඹ දෙසට යොමාගත් නෙතින් ස්වකීය දෛනික ඵලදාව පිළිබඳ සිතමින් සිටියා වූ හෙයින් නැව දෙසට අවධානයක් යොමු නොකරන ලදි. නමුත් උන් දෙදෙනාගේ දැක්ම ඔහු සිතට ඇති කළේ ආනන්දයකි. මසුන් මරන්නෝ ස්වකීය කුලයට සාපේක්ෂව පහත් යැයි සම්මත වුවද, එංගලන්තයේ ජීවත් වූ කාලය තුළ හෙතෙම වටහාගත් කරුණක් විණි. එනම්, කුල බේදයකින් තොරව ඔවුහු සියල්ලෝම පරදේසක්කාරයන්ගේ වහලුන් වී ඇති බවයි.

ඉක්බිති, ඔහුගේ සිතේ මෙතෙක් නැඟී ආනන්දය, උද්දාමය සිය මිත්‍රයා නැඟූ පැනයකින් සැණෙකින් සුහු විසුනුව ගියේය.

“ජයතිස්ස ගොඩබැස්ස සැණින් සහෝදරී හොයන්ට යනවාද?”

* * * * *

ප්‍රථම රිටි කිරණ නැගෙනහිර අහසින් එබිකම් කරනා මොහොතේ ජැටිය අසල වූයේ කලබලකාරී බවකි. වරාය කම්කරුවෝ දෛනික රාජකාරි මත්තෙහි යුහුසුලු වද්දී නැව් සමාගම් හිමියෝද, නාවික කාර්යාල මහත්වරුන්ද, ස්වකීය නෞකාව දියත් කිරීමට මත්තෙන් කඩිසරව දිව ඇවිදින්නා වූ සේලරුවෝද, ගැල්කරුවෝද, ඇතුළු එකී මෙකී නොකී සිය ගණනක් වූ ජනයා ජැටියෙහි ජීවී ගුණය වඩවන්නෝය.

එකී සුවහසක් වූ ජනයා අතරින් අතිශය කලබලයෙන් ඇවිද යන්නා වූ මිනිසෙකි. ශ්වේත වර්ණ කමිසය මතින් පැලඳී, ලිනන් රෙද්දෙන් මැසූ අළු පැහැති උඩු කඩායකින්ද, ඉණෙන් ඉහළට ඇඳී ශරීරයටම සිර වූ කාලවර්ණ, දිගු ප්ලේන් කලිසමකින්ද සැරසී, කළු පැහැති බ්‍රෑට් සපත්තු යුගලයක් පැලැඳගත් හෙතෙම දෙපසට පිරු කෙස්වැටියක් සහිත සිහින් සිරුරක් ඇත්තෙකි. සතුව වැඩුණු කෙස්වැටිය දෙපසට පිරා තිබුණේ තැඹිලි තෙල් ආලේපකොට වුවත්, දහදියෙන් පෙඟී ගිය හෙයින් එහි දිස් වූයේ තෙත ස්වභාවයකි. දහදියට දියව හිසින් බේරුණු තෙල් ඔහුගේ නළලන මතට බිඳු වශයෙන් වැටී තිබුණු අතර, එම තෙල් සමඟ මිශ්‍රව ඔහුගේ තලෙළු පැහැති මුහුණ වටා දහදිය සිරාවන්ද ගලායමින් තිබුණි. දිගැති දෑසක් සහිත වූ හෙතෙම වයස අවුරුදු විසිපහත් විසිඅටත් අතර වූ ස්වදේශීය තරුණයෙකු යැයි වාදයකින් තොරව නිර්ණය කළ හැකිය.

අතිශය කලබලයෙන් සෙනඟ පිරමින් මගී පර්යන්තය දිගේ ඉදිරියට ඇවිද යන ඔහුගේ පියවර තැබීම ඉතා වේගවත් වූ හෙයින් ඇතැම් අවස්ථාවන්හි මිනිසුන් ඔහුගේ ගතේ වැදී පසෙකට විසි වේ. සිහින් සිරුරක් ඇත්තෙක් වුවද, ජව සම්පන්න බවක් ඔහු කෙරෙන් විද්‍යමාන වන්නේ එැබැවිනි. එලෙස ඔහුගේ සිරුරේ ගැටී පසෙකට විසිව ගියවුන් පිළිබඳ කිසිදු තැකීමක් නොකළ හෙතෙම එක එල්ලේ ස්වකීය ගමනාන්තය කරා යන්නට වූයේ වේගයෙන් හුස්ම ඉහළට අදිමිනි. අපහසුවෙන් ආශ්වාස කරන්නාක් මෙන් පෙනුණද ඔහු කිසිලෙසක ස්වකීය වේගය පහත හෙළීමට සූදානම් වූයේ නැත.

මිනිසුන් පිරමින් ඉදිරියට යෑම උදෙසා ඔහු යොදාගත්තේ නිදහස්ව තිබූ සිය දැත්ය.

මගී පර්යන්තය හරහා ඇවිද ආ හෙතෙම ඉන්පසු පිළිපන්නේ ගබඩා සංකීර්ණය වෙත යොමුව තිබූ අතුරු මාවතටය.

කොළඹ වරායේ දියකඩනය නිර්මාණය කිරීම ඇරඹීමෙන් පසු වර්තමානය වන විට කොළඹ වරාය, ඉන්දියන් සාගරයේ බොහෝ සේවා සපයන කේන්ද්‍රස්ථානයක් බවට පත්ව තිබුණි. උක්ත කී ගබඩා සංකීර්ණය බිහි වන්නේද එම ක්‍රියාවලියේ දිගුවක් ලෙසය. ගල්අතුරු ඇතුළු ද්‍රව්‍ය ගබඩාකර තිබූ එම පර්යන්තය විවිධ සමාගම්වලට අයත් ගබඩා ගොඩනැගිලිවලින් සමන්විතය. ඊට නුදුරින් වූයේ නැව් සඳහා ගල්අතුරු පටවාගන්නා පර්යන්තයයි.

පෙර කී පුද්ගලයා කලබලයෙන් පැමිණියේ මෙම ගබඩා සංකීර්ණය වෙතය. මගී පර්යන්තය මෙන්ම උදෑසනින්ම සජීවී වෙන මෙම කොටසේ එකම වෙනස නම් මෙහි වූ අතිබහුතරය කම්කරුවන් හා නිලධාරීන් වීමයි. සිංහල කම්කරුවන්ද සමඟ මිශ්‍රව දමිළ, ඇෆ්ගන්, අරාබි, අප්‍රිකානු ආදී ජාතීන්වල කම්කරුවන්ද බහුලව දකින්නට ලැබෙයි. ඔවුන් බහුතරය කොළඹ නගරාශ්‍රිතව පදිංචි දිළිඳු ජනයා බව ඔහු දැන සිටියේය.

හෙතෙම, 'සිලෝන් ඔබ්සර්වර්' කාර්යාලයෙන් පිටව ආ මොහොතේ සිට මෙතෙක් වේලා සිය චිත්තාභ්‍යන්තරය උණුසුම් කළා වූ එකී ගමනාන්තය දැකගත්තේ අපහසුවෙන් ආශ්වාස කරනා අතරවාරයේදීය. ඔහුගේ මුහුණට නැගුණේ අප්‍රමාණ සැනසීමක් මුසු වූ මන්දස්මිතයකි. 'සිලෝන් සිනමන්' සමාගමට අයත් ගබඩාවේ දොරටුව දෙසට ඔහු කඩිනමින් පිය නගන විටත් එතැන බොහෝ පිරිසක් එක්රොක් වී සිටියෝය.

ඔහු පිරිස අතරින් රිංගමින් අවශ්‍ය ස්ථානයට පිවිසුණේය.

"උදෑහැනැක්කේ තමයි දෙමළා ඕක දැකලා තියෙන්නෙ..."

"කවුද බං ඒ?"

"ගැනියෙක් නෙවෙද?"

"ගැනියක් තමයි. අප්පේ, බලන්න හිරිකිතයි..."

පිරිස අතරින් නැගෙන සංවාදයන්ට කන් දෙමින් ඔහු සිය කබා සාක්කුවෙන් ගත් පැසක බහා තිබූ පෙති ද්විත්වයක් ගිල දැමීමේය. මඳ වේලාවකින් ආශ්වාසය පහසු වූ හෙයින් හෙතෙම

සන්සුන් මනසින් යුතුව සිය මාධ්‍යවේදී ඇස ඔබමොබ යොමන්නට විණි.

‘සිලෝන් සිනමන්’ කොමිපැණියට අයත් ගබඩාවක්, අනෙක් පස වූ රතු පැහැති ගබඩා ගොඩනැගිල්ලත් අතර වූයේ අඩි දහයකට මඳක් වැඩි පරතරයකි. ගබඩා සංකීර්ණ දෙක අතර වූ එම හිස් බිම් තීරුව, ගබඩා සංකීර්ණයට පසුපසින් වූ විදියට පිවිසිය හැකි අතුරු මඟක් ලෙස, කම්කරුවන් විසින් හදිසි අවස්ථාවලදී භාවිතයට ගනු ලැබූ බවක් පෙනුණි. එමෙන්ම, දැඩි හිරු රැස් සහිත අවස්ථාවක උන්ගේ ගිමන් නිවන ස්ථානයක් ලෙසද එය භාවිත වන්නට ඇති බව ඔහු වටහාගත්තේ, බුලත් කෙළ පහරින් රතු පැහැති ගබඩාල් දුර්වර්ණව තිබෙනු දැකීමෙන්ය. එමෙන්ම, එම ස්ථානය අවට වූ, අතැර දමන ලද ලෑලි පෙට්ටිවල ස්වභාවයද එයට සාක්ෂි සැපයීය. වරාය කම්කරුවන් බුලත් විටක් කා ඔපාදූපයක් කියවීමට මෙතැන යොදා ගන්නවා වන්නට ඇත.

එම පටු තීරුවේ, වරාය දෙසින් අඩි කිහිපයක් ඉදිරියට ගිය තැන කිහිප දෙනෙකු රැස්ව සිටිනු හෙතෙම දැකගත්තේය. එතැන සිටි පස්දෙනෙකු පමණ වූ පිරිස අතර පොලිස් නිලධාරීන් දෙදෙනෙක්ද වූ අතර, අනෙකුත් ආණ්ඩුවේ නිලධාරීන් විය යුතුය. තවත් පොලිස් නිලධාරියෙකු එම පටු තීරුවට ඇතුළු වන ස්ථානයේ රැකවල් ලා සිටියේය.

“රාලහාමි... මං සිලෝන් ඔබ්සර්වර් පත්තරෙන්.”

පොලිස් නිලදරුවා වෙත සමීප වූ හෙතෙම, තමාව ඔහුට හඳුන්වා දුන් අතර, සිය රාජකාරි ලියමනද පෙන්වා සිටියේය. ලිපිය උඩින් පල්ලෙන් කියවා එහි මුද්‍රාව දෙස බැලූ පොලිස් නිලදරුවා සිය උඩුරැවුල පිරිමදිමින් ගම්හීර ගෙලියෙන් මොහොතක් ඔහු දෙස බලා සිටියේ අනෙක් අතෙහි ඇඟිලි තුඩුවලින් ඉණ රැඳී බැටන් පොල්ලට තට්ටු දමමිනි. ඉණ රැඳී බැටන් පොල්ල යනු පොලිස් නිලධාරියාගේ බලය සංකේතවත් කරන්නක් වූ හෙයින් ඔවුහු ඕනෑම මොහොතක සාමාන්‍ය මිනිසුන්ට බලාධිකාරය පෙන්වීමට මෙම උපක්‍රමය යොදවන බව මාධ්‍යවේදියෙකු වූ ඔහු හොඳින් දැන සිටියේය. මෙවන් මොහොතක බැගෑපත් වීමෙන්ද පොලිස් නිලධාරියාට ගෞරවයක් පෙන්වාලීමෙන්ද සාර්ථක ප්‍රතිඵල අත්කර ගත හැකි බව ඔහු දන්නේ සේවා අත්දැකීමෙනි.

“මා මෙහි ඇතුළු වූවාට කම් නැතිදැ?” යි හෙතෙම මුහුණට නංවාගත් බයාලු ස්වරූපයකින් හා ඊටම කැපෙන හඬකින්ද මිමිනීය. ඒත් සමඟම ඔහුගේ සිතට නැඟුණේ පීඩාවකි. පත්තිපිටියේ ජීවත් වූ, වත්පොහොසත්කම් ඇති පවුලක තමා වැනි දරුවෙකු සුදු ආණ්ඩුවේ පත්තර රස්සාවට පිටත් කළ පියා සිතුවේ සුදු ආණ්ඩුවේ ඕනෑම රස්සාවක් යනු ගරු ගම්හිර රාජකාරියක් ලෙසය. නමුත් පත්තර කන්තෝරු රස්සාව වනාහි එවන් ගම්හිර රස්සාවක් නොවන බව ඔහු වටහාගත්තේ සේවයට පැමිණ කෙටි කලක් ගත වූ පසුවය. උගත් දෙයින් ප්‍රයෝජනයක් ගැනීමද, තම දෙමාපියන් සතුටු කිරීමද මෙන්ම තමා මෙම රාජකාරි විෂයෙහි දැක්වූ ආශක්තකම නිසාම මේ සියල්ල ඉවසන්නට හෙතෙම පුරුදු පුහුණු වී සිටියත්, කොළඹ සිටි සොක්කන් ඉදිරියේ මෙසේ බැගෑපත් වන්නට සිදු වූ විට ඔහුට දැනුණේ තමා පිළිබඳ ආත්මානුකම්පාවකි.

“ඔහේ ඔහොම ඔතන ඉන්නවා...” යැයි පැවසූ පොලිස් නිලධාරියා පිටුපස හුන් සිය උසස් නිලධාරියා සමීපයට ගොස් ලිපිය පෙන්වා යමක් කීවේය. ලිපිය කිහිප වරක් අවධානයෙන් බැලූ උසස් නිලදරුවා හිස වනනවා දැක්මෙන් ඔහු, තම සිතට නැඟුණු විශැකි ගිය ස්වකීය ගර්වය පිළිබඳ සියලු විත්ත සන්නාපයන් පහව ගොස් පස්වනක් ප්‍රීතියෙන් ආඨාය වූයේය.

“ඔහේට අස්සට යහනැකි...” යැයි පැවසූ පොලිස් නිලදරුවා නැවතත් තමා සිටි පහසු ඉරියව්වට අවතීර්ණව පොරකන පිරිස දෙසට රොදු විලාසයෙන් නෙත් යොමු කළෙන්, භූන්සිස් ඔහුට යටහත්පහත් ආචාරයක් කොට එම තීරුව තුළට පිවිසියේය.

එක් පොලිස් නිලධාරියකු ආණ්ඩුවේ නිලධාරියා සමඟ බිමට නැඹුරුව සිටි අතර, තත්වයෙන් උසස් මට්ටමක් පෙන්නුම් කළා වූ පොලිස් නිලධාරියා අනෙක් බ්‍රිතාන්‍ය නිලධාරියා සමඟ ඉංග්‍රීසි බසින් කතාබහක නියැලෙමින් සිටිනු හෙතෙම දැකගත්තේය. නමුත් ඒ දෙදෙනා දෙසට නොව, ඔහුගේ අවධානය යොමු වූයේ බිමට නැඹුරු වූ නිලධාරීන් දෙදෙනාගේ පරීක්ෂාවට බඳුන් වූ වස්තුව දෙසටය.

එය වූ කලී මළ සිරුරකි!

මෙදින උදෑසනින්ම, කර්තෘවරයා තමා අමතා මිනීමැරුමක් පිළිබඳ වාර්තා කරන්නට කියූ සැණින් ඔහු සිටියේ කුතුහලය

මුසු ආශාවකින්ය. නමුත් එකී මිනීමැරුම මෙවැනි ප්‍රගුප්‍සාප්තක බියකරු මිනීමැරුමක් වේ යැයි ඔහු කිසිසේත්ම සිතා සිටියේ නම් නැත.

කෙතරම් ප්‍රගුප්‍සාප්තක ස්ථානයක් වුවද, එම ස්ථානයේ වාතය පුරාම පැතිරෙමින් තිබුණා වූ රෝස මල් සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරමින් හෙතෙම සාක්කුවෙන් ගත් කඩදාසි ඇමිණූ සටහන් පොතේ සමින් බැඳි කවරය ලිහා දමා හිස් පිටුවක් පෙරළාගත්තේ පැන්සල් තුඩ එය මත තෙරපමිනි. ඔහු තමා අබියස දර්ශනය වූ සියල්ල කටු සටහනක සිත්තම් කළේ හුරුපුරුදු වෘත්තීය නිපුණතාවයකින් යුක්තවය.

මළ සිරුර කාන්තාවකගේ විය. මුළුමනින්ම නිරුවත් කොට තිබූ ඇයගේ සිරුර, ශීතව ගොස් තිබුණේ මරණය සිදුව තිබුණේ මීට පැය ගණනාවකට පෙර බව දන්වමිනි. නමුත් ශීතව ගියද ඇගේ අවසන් හැඟීම එයාකාරයෙන්ම එම මුහුණේ තැන්පත්ව තිබුණි. බියපත් මුවැත්තියක විලෝපිකයෙකුට ගොදුරු වූ මොහොතක විලසින් ඇයගේ නෙත් යුගල දොඹ ගෙඩි මෙන් විසල්ව තිබුණි. නෙතු අසල විශැකී ගිය කදුළු සිරුවන් කිහිපයක්ම දක්නට ලැබුණි. ඉදිමී ගිය ඇගේ කම්මුල්, සුන්දර මුහුණ මඳක් විරූපී කොට තිබුණි. ඇගේ මුව පියවී තිබුණද, දෙතොල් තදව තිබුණේ ඇය දරාගත් වේදනාව නිසා විය යුතුය. ලේ කැටි ගැසීමෙන් එකිනෙකට ඇලී තිබුණු නමුත්, ඇය සන්තකයේ මතරම් කෙස්වැටියක් තිබූ බව මුල් දැක්මෙන්ම අයෙකුට සිතාගත හැකිය.

සිරුර කාලයත් සමඟ සුදුමැලි වී ඉදිමී තිබුණද ඇය අති සුන්දර එකියකැයි හෙතෙම නිගමනය කළේය. පුළුල් උකුළද, පිරිපුන් ළමක් සහිත මනා හැඩයක් ඇති සිරුරේ ස්වභාවයද හේතුවෙන් ඇය ජීවත්ව සිටි කාලයේ පිරිමින්ගේ රාගික සිතුවිලි අවුළන යුවතියකව සිටින්නට ඇතැයි ඔහුට සිතුවිණි. ඔහු, ඇයගේ උදරයේ වම්පස වූ උපන්ලපය දැකගත්තෙන්, එය විශේෂ සටහනක් ලෙස තබා ගත්තේය. ඇය අඩි පහක් පමණ උසැති, විසි වියැති යුවතියකැයි ඔහු නිගමනය කළේය. ඇගේ වයස තවත් දෑ අවුරුද්දක් පමණ වැඩි විය හැකි නමුත් නිශ්චිතවම එයට වඩා වැඩි විය නොහැකි බව ඔහු දත්තේ වසර ගණනාවක් 'සිලෝන් ඔබ්සර්වර්'හි සාර්ථක අපරාධ වාර්තාකරුවා ලෙස ලැබූ අත්දැකීම් මතිනි.

නමුත්, තරුණිය එකල කොතෙක් සුන්දරව සිටියා වුවත්, මේ කියන මොහොතේදී එම මළ කඳ දෙස බැලීමෙන් පාරග්ජන ඕනෑම අයෙකු හිතියෙන් මුසපත්ව, සිහිසුන්ව යනු නිසැකය.

මන්ද යත් ඇගේ සිරුරේ වම්පස, හෘදය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ආයුධයකින් කපා ඉවත්කොට තිබීම නිසාවෙනි. සිරුරේ හඳවන එහි නොවන බව සිරුර තුළට හාරා තිබූ ගුලට එබීමෙන් හේ දැකගත්තේය. කැපුමෙන් පිටතට ඇඳී තිබුණා වූ මස් වැදැලි ඔහුට ගෙන ආවේ ඔක්කාරයකි. හෙතෙම වහාම සිය හිස වෙනතක හරවා ගැඹුරු හුස්මක් ගත් නමුදු මස් වැදැලි ඔහුගේ හිස පුරා බමන්නට විය.

“ඔහේ ඒ දිහා එබ්ලා බලන්නේ නැතුව ඉන්ට තිබ්බා...” ඉංග්‍රීසි බසින් නැගුණා වූ එම ප්‍රකාශයත් සමඟ ඔහු හිස හරවා හඬ ආ දෙස බැලීය. “මිනිහෙක්ට බලන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි මේ...”

“මම සිලෝන් ඔබ්සර්වර් පත්තරෙන්...” හෙතෙම තමා හා සංවාදයේ යෙදුණා වූ ආණ්ඩුවේ නිලධාරියාට තමාව හඳුන්වා දුන්නේය. “හරිම කෲරයි නෙවෙද?”

“හිතාගන්ට බෑ මොකට මෙය කළාද කියලා... ඒක නෙවෙයි, මට ඔහේව දැකලා පුරුදුයි...”

සුදු නිලධාරියාගේ එම ප්‍රකාශයත් සමඟ හෙතෙම ඔහු දෙස නෙත් විහිදා බැල්මක් හෙළීය.

තද දුඹුරු පැහැ සපත්තු යුවළක් පැලඳ සිටි සුදු නිලධාරියා, ලිනන් රෙද්දෙන් මැසූ කළු පැහැති දිගු කලිසමකින්ද දණහිසෙන් පහළ දක්වාම විහිදී ගියා වූ, කපු රෙද්දෙන් නිම් දුඹුරු පැහැති කබායකින්ද සැරසී සිටියේය. කොළඹ ඌෂ්ණය ඉවසිය යුතු හෙයින් ඔහුගේ කබායේ තිබූ පිත්තල බොත්තම් යා නොවී, වෙන්ව තිබුණි. එමඟින් නිරාවරිත වූ ඔහුගේ කබාය ඇතුළත වූ ශ්වේත පැහැති කම්සයේ ඉහළ කෙළවර දක්වාම කළු පැහැ බොත්තම් පියවා තිබූ අතර, කම්ස ගෙලට ඇඳූ කළු බෝ පටියකින් ඔහුට ගෙන ආවේ තේජස් ස්වරූපයකි.

තිස්පස් වියැති හෝ ඊට වැඩි වියහැකි යැයි සිතිය හැකි පෙනුමක් ඔහුගේ මුහුණින් දිස් වුණි. මුහුණ පුරා වැටුණු ළා දුඹුරු පැහැති රැවුල ඔහුට ගෙන ආවේ ගම්හිරත්වය මිශ්‍රිත පෙනුමක්ය. සුදුවන් දසන් පෙන්වා ඔහු පළ කළ සිනහව එම ගම්හිරත්වය තුළ රැඳී සිටිනා

නිහතමානී සුහද පුද්ගලයකු ඉස්මතු කරලිය. හිස පැලඳ සිටි කළු පැහැති තොප්පිය දකුණතින් ගත් ඔහු එය බස්තම දරා සිටි ස්වකීය වම් අතට මාරු කරමින් සිය දකුණත මාධ්‍යවේදියා වෙත පැවේය.

“මම ඉන්ස්පැක්ටර් ජෝර්ජ් විලියම්ස්. ආණ්ඩුවේ අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරී”

“ග්‍රැන්සිස් විජේසේකර...” හෙතෙම තම දැන දිගුකර සොලවමින් කීවේය. “මං හිතන්නේ අපි මුණගැහුණේ තොටළඟ මිනීමැරුම අවස්ථාවේදී. මට ඔබ වැනි නිලධාරියෙකු එහි සිටියා මතකයි...”

“ඕ... හෝ!” විලියම්ස් නැඟුවේ විස්මයාර්ථය මුසු ශබ්දයකි. “මා කීවේ මට හුරුයි කියලා. එහෙනම් එදා එතැන කලබලයක් ඇති කළේ ඔහෙයි?”

තොටළඟ සිදු වූ මිනීමැරුම වාර්තා කරන්නට ගිය අවස්ථාවේ පොලිස් නිලදරුවන්ගෙන් සිදු වූ බාධාවන්ට එරෙහිව ඔහු ඇතුළු තවත් මාධ්‍යවේදියෙක් එම ස්ථානයේ කෝලාහලයක් ඇතිකර ගති. එම ක්ෂණයෙහි ඔහුගේ මතස කම්පිත කරවමින් අතීත මතක ඡායාවක් ඇඳී ආවේය.

“තොටළඟ මිනීමැරුමෙන් මරලා තිබ්බේ ගැහැනියකගේ හදවත ඉරා දමා නොවෙද?”

“ඇත්තවශයෙන්ම මිත්‍රයා... ඇත්තවශයෙන්ම!”

“තොටළඟ මිනීමැරුවා තවම අල්ලාගන්නේ නැහැ නොවෙද?”

“කිසිදු සාක්ෂියක් නැතුව කොහොමද අපි අපරාධකරුවන් අල්ලාගන්නේ?” යැයි පැවසූ ඔහු ගොඩනැගිලි බිත්ති ද්විත්වය අතරින් පෙනෙනා අහස දෙස බලා පපුව මත කුරුසිය සඳහන් කරගනිමින් “ඇගේ ආත්මය සාමාදානයේ සැතපේවා...” යැයි පැවසීය.

ක්‍රිස්තු භක්තිකයන් සහ ඔවුන්ගේ ආගම් ලබ්ධිය සෑම විටකම නොසලකා හැරී ග්‍රැන්සිස් නැවතත් කාන්තාවගේ මළ සිරුර දෙසට තෙත් හළේය. හිතියෙන් විරූපව ගිය ඇගේ දෑසේ බැල්ම ඔහුටද ගෙන ආවේ අනුකම්පාවකි. ඇය මියයන්නට පෙර අපමණ වධ වේදනාවන් විඳින්නට ඇත.

“මට ඔබෙන් පුවත්පත් ලිපියට විස්තර ලබාගත හැකිවෙද?” යැයි ග්‍රැන්සිස් එකවරම විලියම්ස් වෙතින් විමසා සිටියේය. සිනා නැඟූ ඔහු එයට සුහදව එකඟත්වය පළ කළ අතර, මෙතැන තත්ත්වය සමනය කරන තෙක් මඳ වේලාවක් රැඳී සිටිය හැකි නම් එය අගය කරන

බවද ප්‍රකාශ කළේය. එබැවින් ග්‍රැන්සිස් ඔවුන්ට රාජකාරිය කිරීමට ඉඩකඩ සලසා පසෙකට විය.

ඉක්බිති, රෙද්දකින් වසා දමන ලද, නන්නාඳුනන කතගේ මළ සිරුර එතැනින් ඉවත් කරලීම වරාය කම්කරුවන් යොදා ගනිමින් පොලිසිය විසින් සිදු කෙරිණ. ඒ අතරවාරයේ කට උත්තර ලබා ගැනීම මෙන්ම සැකකටයුතු දෑ පිළිබඳ ප්‍රාමාණික ගවේෂණයකද යෙදීම සිදු වූයෙන් එම සියල්ලක් දෙසම හෙතෙම ඉවසිලීමත්ව බලා සිටියේය. උදෑසන නවය පමණ වන විට ඔවුන්ගේ කටයුතු අවසන් වූ අතර, සුර්යයාද සිය දෛනික වර්යාවට අනුකූලව කොළඹ අභසට මුදුන් වීම අරඹා තිබුණි.

ඉක්බිති, වරාය සාමාන්‍යකරණය වූ කල්හි විලියම්ස් නම් ඉන්ස්පැක්ටර්වරයා ඔහු දෙසට පැමිණියේය.

“මිත්‍රයා අපි යන ගමන් කතා කරමු... මං හිතන්නේ ඔහේ යන්නෙත් යෝක් විදිය පැත්තට වෙන්ට ඕනි...” යැයි පැවසූ විලියම්ස් මගට පිළිපත් අතර, ඔහුට සමාන්තරව ග්‍රැන්සිස්ද පැත්සල සහ සටහන් පොත අත තබාගෙන ඇවිදින්නට විය.

“කාටද මළ සිරුර හමුවෙලා තිබුණේ?”

“දෙමළ සේවකයෙකුට. ඔහු උදෑසන රාජකාරියට පැමිණෙන්නේ ඔය කපොල්ල හරහාලූ. එහෙම එන අතරේදී උගේ පය පැටලිලා වැටිලා තියෙනවා.” යැයි පැවසූ ඔහු කොක්හඬලා සිනා නැඟීය. “ඒ යකා බයවුණ පාර දුවලා නැවතිලා තියෙන්නේ ජැටිය කෙළවරේ. සුපිරින්නත්ඩන්ට් කෙනෙක් තමයි පොලිසිය එක්කාසු කරගෙන ආවේ...” යැයි හෙතෙම විස්තරය නිම කළේය.

“මට හිතෙනවා කලින් තොටළඟ මරණෙයි මේකෙයි සමානත්වයක් ඇතැයි කියලා...”

“විය හැකියි.”

‘ආණ්ඩුවේ නිලධාරියා නිසි යමක් නොකියයි’ යනුවෙන් ග්‍රැන්සිස් සිය සටහන් පොතේ ලියාගත්තේය. එම වාක්‍ය අවසනට ඔහු තවත් යමක්ද එකතු කළේය. ‘නමුත් ඔහු යම්කිසි දෙයක් දැන සිටී යැයි හැඟේ!’

“එන්න එන්නම කොළඹ අපරාධ වැඩිවෙනවා...” ග්‍රැන්සිස් කියන්නට විය. “ආණ්ඩුකාරවරයාත් අපරාධ වෙන්ට ඉඩ හැරලා බලාන ඉන්නවා වගේ...”

“පොඩි පොඩි හබ විසඳන්න තමයි පොලිසියක් පත්කරලා තියෙන්නේ ආණ්ඩුවෙන්... නැතුව අග්‍රාණ්ඩුකාරතුමා ඇවිත් මේවා විසඳන්නයැ ඔහේලාගේ විද්‍යානේ ආරච්චිලා ගොල්ල වගේ...” හෙතෙම එම ප්‍රකාශය කරන ලද්දේ සිංහල භාෂාවෙනි. ඔහුගේ සිංහල උසස්ම තත්ත්වයේ නොවුවද, වෙනත් බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයන්ගේ මෙන් ඉංග්‍රීසි ආභාසය මිශ්‍ර අපිරිසිදු බවක් එහි නොවූ බව ග්‍රැන්සිස්ට් සිතුවේ.

“ඔහේට හොඳට සිංහල පුළුවනි?”

“මගේ පියා මේ රටට සංක්‍රමණය වී තිබෙන්නේ ඔහු බොහොම තරුණ අවධියේදීයි... ඔහු විවාහ වන්නේත් කොළඹදීයි... ඉතින් මා ඉපදුණේද, හැදී වැඩුණේද මෙහි තමා...”

“ඕ හෝ... ඒක තමයි ඔහේ මෙතරම් පැහැදිලිව සිංහල කතා කරන්නේ.” යැයි පැවසූ මාධ්‍යවේදියා ඇත දියඹ දෙස බැලීය. දිය කඩනයට එපිටින් තවත් නැවක් වූ අතර, දියඹට බට ඔරුවල හුන් ධීවරයන්ගේ සිරුරු දිස් වූයේ ඇල්පෙනිති මෙන්ය. [®]

“කොටළුග මරලා තිබුණෙත් තරුණ කතක්.” සුදු ජාතිකයා ඇවිදින අතරවාරයේ පැවසුවේ නොනවතින කල්පනාවක ගිලෙමින්ය. හෙතෙම අවබෝධයකින් තොරව වෙනත් තැනක මනස පිහිටුවා ඇවිදින්නේ යැයි ග්‍රැන්සිස්ට් සිතුවේ. සුදු ජාතිකයා දිගටම කතා කරන්නට විණි. “ඒ කෙල්ලගෙන් හෘදය වස්තුව භාරලා අරගෙන තිබුණා. මොකාටද ගැනියෙක්ගේ හදවතක් චුළුමනා කරන්නේ?”

“පිරිමියෙක්ටම තමයි...” උපහාසාත්මකව පැවසූ ග්‍රැන්සිස්ට් සිය පැන්සල සහ සටහන් පොත කලිසම් සාක්කුවෙහි බහාලීය. “ගැනු කවදාවත් උන්ගේ හදවත විවෘත කරලා පෙන්වන්නේ නෑ නොවැ. ඒ නිසා පිරිමියෙක්ට ගැනු හදවතක් මතුපිටින් කිසිදාක වටහාගන්ට ලැබෙන්නේ නෑ... පිරිමියෙකුට ගැහැනියක් තේරුම්ගන්ට චුළුමනා නම් ගැනු හදවතක් අස්සට පිරලා කිමිදෙන්නටම වෙනවා ඕං...”

සුදු ජාතිකයා සිනාසුණේය.

“ඔහේ කවියෙක් බව මං දැනන් උන්නේ නෑ...” යැයි පැවසූ ඔහු නැවතත් විපිළිසර මුහුණකින් යුතුව ග්‍රැන්සිස්ට් දෙස බැලීය. “උඹ කියූ දෙයින් මං කැලඹිලා. එක මිනිසෙක් ගැනු දෙන්නෙක් මරනවා මං දැකලා තියෙනවා. ඒ උංගේ හබවලදී. නමුත් මෙයාකාර සිදුවීමක් මා කිසි දිනක දැක නෑ. ඇරත් මේ සිදුවීම් දෙක සිදු වූයේ එකිනෙකට වෙනස් ස්ථානවල නොවෙද? මේ ගැහැනු එකිනෙකා හා

සම්බන්ධදැයි සිතාගත නොහැකියි. ඇතැම් විට මෙය හුදු අහම්බයක් විය හැකියි. අනෙක මේ ගැහැනිය සම්පයෙන් හමන්නේ ඕරා වර්ගයේ සුවඳ විලවුන් පුසුඹක්. එය මිලාධික නව නිෂ්පාදනයක්. එනිසා මැය සාමාන්‍ය කෙල්ලක වන්නේ බැරි බවයි මගේ හැඟීම...”

“ඉංගිරිසි කතා පොත්වල ඔය වගේ සිද්ධි තියෙනවා”

“ඕ... ග්‍රැන්සිස්... ග්‍රැන්සිස්... සාහිත්‍යකාරයෝ මවාපැමි කරන්නට සුරයෝ...” යැයි උපහාසාත්මක ප්‍රකාශයක් නිකුත් කළ විලියම්ස්, ඒ වන විට ඔවුන් පිවිස සිටි පල්ලිය විදියේ වූ සාන්ත පීතර පල්ලිය මුඳුනේ දිස් වූ කුරුසිය සහිත ගෝලාකාර ශීර්ෂය දෙස බලමින් උදෑසන තමා දුටු බිහිසුණු අත්දැකීම සිහිපත් කළේය. සුරූපී තරුණියක්ව සිටියා යැයි උපකල්පනය කළ හැකි වූ ඇගේ සිරුරෙන් පිටතට ඇද තිබූ පිළිකුල් සහගත, ලේ තැවරුණා වූ අභ්‍යන්තර මස් වැදැලි සිහි වූ ඔහුට නැගුණේ දරුණු අප්‍රලකි.

“කොහොම වුණත් ආණ්ඩුව මේ ගැන හොයා බලාව්, හෙට පත්තරේ ලිපියෙන් පස්සේ.” යැයි ග්‍රැන්සිස් පැවසුවේ තම නාමයද එහි සඳහන් වන අයුරු පිළිබඳ ආඩම්බරයෙන් සිහිපත් කරමිනි. දැනටමත්, මේ මිනීමැරුම් ද්විත්වය එකිනෙකට ඇඳා රසවත් ලිපියක් ලිවීමේ අපේක්ෂාවෙන් හේ පෙළඹෙන්නේය.

“ඔහේ මේ සිද්ධි දෙක ගළපලා ලිපියක් ලියන්න හිතනවා නේද?”

ග්‍රැන්සිස්ගේ මුව කොන නැගුණු මඳ සිතාවෙන් එය එසේ යැයි නිගමනය කරගත් විලියම්ස්, “ඔහේලා ඕවා ලියයි, අපි එපැය විසඳන්න. ආණ්ඩුකාරතුමා කියටවත් කැමති වෙන එකක් නෑ තමන්ගේ පාලන සමයේ අපරාධකාරයෝ නිදැල්ලේ හිටියාය යැයි එඩ්වර්ඩ් රජ්ජුරුවොන්ගේ වාර්තාවල ලියැවෙනවට...” යැයි පැවසුවේ කනගාටුවෙනි.

එයට කිසිදු පිළිතුරක් නොදුන් ග්‍රැන්සිස් කබොක් ගල් ඇතිරූ ගුරු පැහැති විදිය දිගේ පැමිණෙන හිස් රික්ෂෝකරුවන් දෙසට අවධානය හෙළීය. විදිය දිගේ යන උන්ට අමතරව විදිය පසක ඇත තබා වරායෙන් එන මගියන් වෙනුවෙන් පොරොත්තු වන්නා වූ රික්ෂෝකරුවන්ද දැකගත් හෙතෙම “ඔහේ කොහොමෙයි යන්නේ? මට හිතුවේ රික්ෂෝවෙන්ම ඉක්මනට යා ගන්නට.” යැයි සිය සගයා අමතා පැවසීය.

“ඔහේට ලිපිය ලියන්නට හදිසියි වගේ...” සිනහමුසු මුහුණින් පැවසූ සුදු ජාතිකයා එම ආරාධනාව කාරුණිකව ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද්දේ, “මම රික්ෂෝ භාවිත කරන්නේ නැහැ. මිනිහෙක් උපාරුවට ඉඳගෙන ඉද්දි, ගිනි ගහන අවිකාස්ටකේ මේ වළ ගොඩැලි පාරවල් ඔස්සේ තව මිනිහෙක් සතෙකු වගේ දහඩිය වගුරුවමින් ඇඳගෙන යන එක මිනිස්කමට කරන නිගාවක් ලෙසයි මා සිතන්නේ.” යැයි පවසමිනි.

“ඔහේලාගේම විටෝල් සමාගම නොවෙද මේවා මේ රටට ගෙනාවේ? දැන් ඉතින් ඔහේලාම ඒ ගමන ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. හරිම විහිළුවක්...” යැයි සිනහ නගමින් පැවසූ ග්‍රැන්සිස් ‘රික්ෂෝ’ යැයි උස් හඬින් ශබ්ද නැගීය. ඒ අවසරයෙන්, මළ කුණ ඩැහැගන්නට සැරසුණු ගිජුලිහිණියන් පරිද්දෙන්, රික්ෂෝකරුවන් කිහිප දෙනෙකුම උන්ගේ රික්ෂෝවන් ඇඳගෙන ඔවුන් කරා දිව ආවෝය. මිල හෙට්ටුවකින් අනතුරුව විනාඩි දහයකට සත දහයක් ලෙස එකෙකු එකඟ කරගත් ග්‍රැන්සිස් රථයට නැඟී හිස නවා විලියම්ස්ට ආචාර කළේය. විලියම්ස්ද සිය හිස පැලඳි තොප්පිය ගලවා ආචාරයක් දක්වා මඟට බටුයෙන්, ග්‍රැන්සිස් රික්ෂෝකරුට ගමනාරම්භ කරන ලෙසින් අණ කළේය.

බුලත් කෙළ කහට පිරුණු දසන් යොමා සිනාවකින් සංග්‍රහ කළ, අවිච්චිත කර වි ගිය, ඇට පැදුණු සිරුරකින් යුත් මැදි වියේ රික්ෂෝ කරත්තකරුවා, රික්ෂෝවේ දෙපස වූ බාල්ක ලී ද්විත්වය සිය ගතේ උපරිම වීරිය යොදා ඔසවා ගනිමින් දුවන්නට වූ අයුරු විලියම්ස් බලා සිටියේ සංවේගයෙනි. කුල ගර්වය උඩු දුවා තිබුණා වූ රටක, රික්ෂෝව යනු සුළු ධනේශ්වර ජනයාට ස්වකීය තරාතිරම පෙන්වන කුලී රථයක් බවට පත්කරන ලද්දේ ව්‍යාපාරික ප්‍රජාවම විසින්ය. කාගිල්ස් සහ දොන් කරෝලිස් යන සමාගම් ද්විත්වය තරගකාරීව රික්ෂෝ ආනයනය කරනුයේ එම ව්‍යාපාරික අවස්ථාව හඳුනාගත් නිසා විය යුතුය.

“සිංහල මිනිහා පාරක සිඟා කැවත් උගේ වංශක්කාර පුරුදු අතාරින්නේ නම් නැහැ...” සිය සිත යටින් නැඟූ උපහාසාත්මක තර්කයට මඳහසක් නඟාගත් හෙතෙම පල්ලිය විදිය ඔස්සේ යෝක් විදියේ කෙළවර බලා ගමන් කරන්නට විය.

* * * * *

එකී උදෑසන විසල් නෞකා කිහිපයක්ම වරායේ නැංගුරම් ලූ හෙයින් හා පිටවීමට සූදානම්ව තිබුණා වූ හෙයින් වරාය අධික ලෙස කාර්යබහුල වෙමින් තිබුණි. නානාප්‍රකාර වරාය සේවකයෝ නෞකාවේ කටයුතු සඳහා යුහුසුලුව කටයුතු කරන කල්හි එහි දක්නට වූයේ කුහුඹු රැළක් විසිරී ගියා වැනි ස්වභාවයකි.

උක්ත සඳහන් කළ ජැටියට මඳක් දුරින් වූ ස්ථානයක ගොඩගැසූ ලී පෙට්ටි සමූහයකි. එය යම්කිසි නෞකාවක් මඟින් ගෙනෙන ලද හෝ නෞකාවකට පැටවීම අරමුණු කොටගනිමින් එතැන ගොඩගසා තිබුණා හෝ විය හැකිය. විවිධාකාර ප්‍රමාණයන් සහිත එකී ලී පෙට්ටි, එකිනෙක මත තබා පේළි කිහිපයකට අසුරා තිබුණි.

වරායේ සේවය කළ කුඩා කොලු ගැටයෙකු තමා අත වූ බරැති පෙට්ටිය ඔසවාගෙන එදෙසට ගමන් කරන විට, ගොඩගැසූ පෙට්ටිවලට වම්පසින් පිටදී, සිටගෙන සිටිනා පුද්ගලයා දැකගත්තෙන් කුතුහලයෙන් යුතුව නැවතී විමසිලිමත් විය. හෙතෙම කළු පැහැ වටකුරු තොප්පියක් පැලඳ සිටි අතර, ස්වකීය මුහුණ මඳක් වැසී යන සේ එය නළලත හරහා පහතට වැටීමට සලස්වා තිබුණි. එහෙයින් කොල්ලාට මෙම පුද්ගලයා හඳුනා ගැනීම අපහසු වූ නමුදු, එම පුද්ගලයාගේ සිරුරෙහි වූ හැඩදැඩි ස්වභාවය හේතුවෙන් මොහු නාවිකයෙකු විය හැකි යැයි හෙතෙම උපකල්පනය කළේය.

කළු පැහැ කබායකින් ස්වකීය සිරුර වසාගෙන සිටි පුද්ගලයා ස්වකීය සිරුරට වඩා විසල් කබායෙහි සාක්කුවල තම දැත් බහාගෙන සිටියේ නිශ්චල පිළිමයක් මෙනි. හෙතෙම යම්කිසි දිශානතියක් කෙරෙහි අවධානය යොමා සිටින බව පැහැදිලි වුවද, ඔහුගේ මුහුණ පැහැදිලි නොවූයෙන් අවධානය යොමුකර ඇත්තේ කුමන දිශාවටදැයි කොලුවාට නිශ්චිතව නිමානය කළ නොහැකි විය.

මිනිසා දෙස මඳක් කුතුහලයෙන් බලා සිටි වරායේ කොල්ලාට, එකවරම එකී පුද්ගලයා තමාගේ ඉරියව්ව වෙනස් කරමින් සෘජුව සිටගනු දැකගන්නට ලැබුණෙන් මෙතෙක් තිබූ කුතුහලය උත්සන්න විය. ඔහුගේ මුහුණේ අර්ධයක් වසා තිබුණු තොප්පිය දැන් මඳක් පසෙකට වූයෙන් ඔහුගේ වම් කම්මුල හරහා විහිදී තිබුණා වූ පැරැණි කැපුමක් කොල්ලා විසින් නිරීක්ෂණය කරන ලදී. එම දැක්මෙන් බියජනක සිතුවිල්ලක් ජනිත වූ හෙයින් මෙම මිනිසා ළඟින් ඇත් වීම සුදුසු යැයි තීරණය කළ කොලුවා පෙට්ටි ගොඩ මත තමා රැගෙන

ආ බහලුම තබා එතැනින් ඉවත්ව යන්නට තීරණය කළේය. එම ක්ෂණයෙහි කොල්ලා දැකගත්තේ මිනිසා එතැනින් ඉවත්ව වරායේ ඇතුළත පිහිටි සමාගම් කාර්යාල ගොඩනැගිල්ලක් දෙසට පා තබනා අන්දමයි.

සමාගම් කාර්යාලයක් ඉදිරිපස සිටගෙන සිටි කළු පැහැති දිගු ගවොමකින්ද, කාලවර්ණ අලංකාරවත් උසැති තොප්පියක්ද පැලඳි වංශවත් ලියකි. මෙම අද්භූත පුද්ගලයා එම කළු වත හැඳි කත මුණගැසෙනුද, ඇයට නොයකාවක් පෙන්වා යමක් පවසනුද, ඉන්පසු නොයකාවෙන් පිටතට යන පුද්ගලයන් දෙසට දැන් දිගු කරනුද දැකගත්තෙන්, මොවුන් නැවෙන් පැමිණෙන යමෙකු අපේක්ෂාවෙන් සිටිනාමුත් විය හැකියැයි කොලුවා උපකල්පනය කළේය. තමාගේ කුකුහලය නිසා අනවශ්‍ය කාලයක් මෙහි මිඩංගු කිරීම හේතුවෙන් සිය භාරකරුවාගෙන් සවන්පත් පුරා දෝෂාරෝපණයක් ඇසීමට සිදුවන බව සිහිවීමෙන් හෙතෙම එකවරම කම්පාවට පත් විය.

ඉක්බිති, ඔහු හැල්මේ තමා පැමිණි දිශාවටම යන්නට වූයේ අද්භූත මිනිසා කළු වත හැඳි කතට පෙන්වූ විසල් නොයකාව දෙසට බැල්මක් හෙළමිනි. එහි කාලවර්ණ බඳේ සුදු පැහැති ඉංග්‍රීසි අකුරෙන් ලියා තිබූ නාමය අව් රශ්මියෙන් දිස්නය දෙමින් තිබුණි.

‘රාජකීය ඉසබෙලා’